

Wim Cuyvers

De kamer

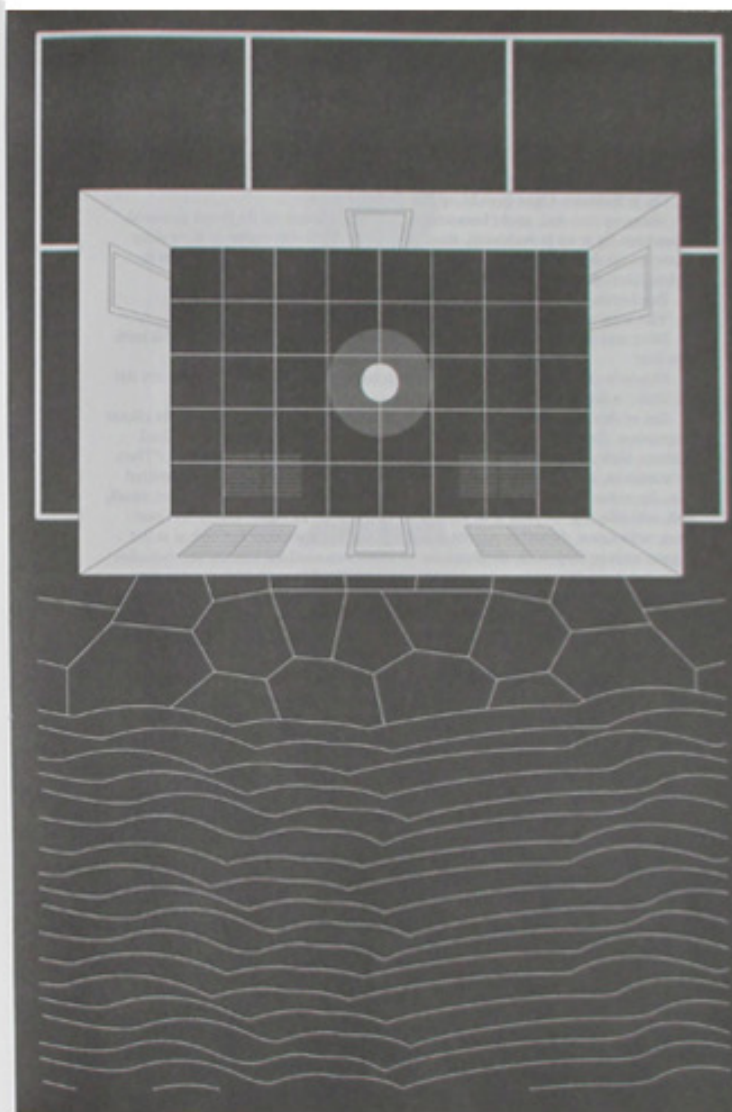
(Marguerite Duras)

Het huis ligt aan het strand, het is een simpel, rechthoekig gebouw, gemetseld uit brute, donkergrijze kalkstenen, zonder spouw of isolatie; het heeft een plat dak, de hardhouten inkomdeur en ramen van het huis zijn glanzend wit geschilderd. Aan de kant van het strand is een stenen terras, gemetseld uit grote, onregelmatige, granieten stenen, met een houten balustrade, ook wit geschilderd, en uit te kijken naar de zee. Er is geen tuin. Bij springtij stromen de golven over het terras en slaan tegen de muren, bij eb is de waterlijn ver weg. De voordeur geeft direct toegang tot de kamer, er is geen sas of hal, alleen een blauwe hardstenen dorpel. Tussen de dorpel en de voordeur is een kleine spleet. Het gaat in *Les yeux noirs cheveux noirs* niet om het huis, het gaat om de kamer. Het is een balkvormige kamer, acht meter lang, vijf meter breed en meer dan drie meter hoog.

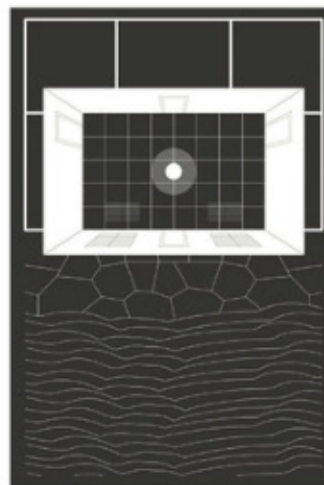
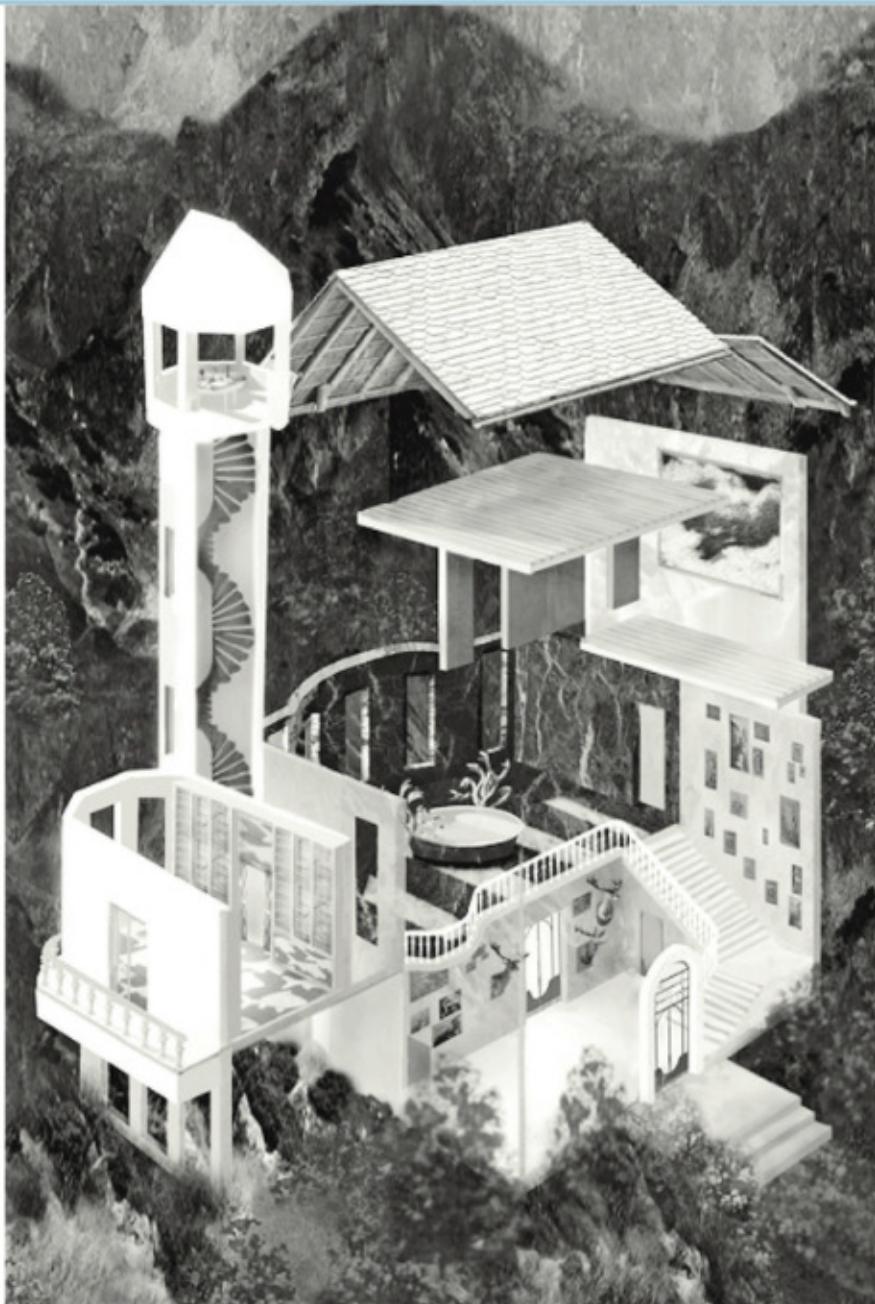
Er zijn twee ramen en er is de voordeur, aan de kant van de zee, van de avondzon. De houten luiken zijn altijd gesloten. Aan het plafond, op de kruising van de denkbeeldige diagonalen van de kamer, hangt een zwarte kegelvormige hanglamp die een gele ronde lichtvlek met een diameter van goed twee meter achterlaat op de vloer, zoals een theaterspot. 's Nachts tekenen de kieren tussen de luiken zich af in de stenen massa. De kamer heeft drie volhouten binnendeuren met houten omlijstingen, uit kerselaar, hoogglanzend gevernist. Een van de binnendeuren ligt recht tegenover de voordeur, in het midden van de lange binnenmuur, en geeft uit op de donkere nachthal, de twee andere binnendeuren liggen tegenover elkaar, uitgespaard in de korte muren, vlak naast de hoek met de lange binnenmuur, de ene sluit de keuken af, de andere de berging. Alle binnendeuren zijn gesloten. In de ruimtes met de afgesloten binnendeuren staan de meubels opgeslagen die ooit in de kamer stonden. De nachthal moet drie slaapkamers bedienen. Vanuit de afgesloten kamers klinkt soms de stem van Maria Callas.

De muren van de kamer zijn effen wit gepleisterd; zonder oneffenheden wint je toch, altijd, de dikke achterliggende natuurstenen muren. Er zijn geen plinten, de muren sluiten aan op de vloeren, zonder enige overgang, in de hoeken van de kamer lijken zich witte lijnen af te tekenen, om de een of andere reden heeft het stof zich daar minder afgezet. Ook het plafond is wit gepleisterd, op een betonnen dakstructuur. In de kamer hoor je de zee. Op de donkergrijze vloer van glad gepolierde vierkante conglomeraattegels met heel dunne, iets blekere voegen liggen een paar witte lakens en een zwart doek. De kamer dient nergens meer toe, alles in de kamer ligt vast, heil, een schouwburgtoneel.

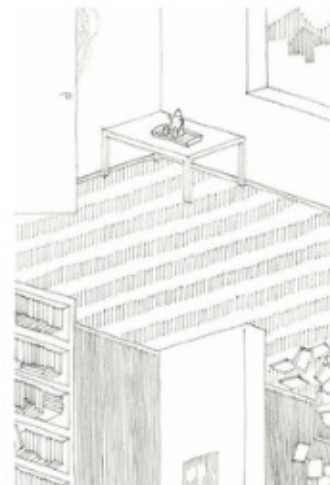
Els Claessens en Tania Vandenbussche

► Anne Dessing tekende 'het behouden huis' van Willem Frederik Hermans.

► Els Claessens en Tania Vandenbussche: de kamer in *Les yeux bleus cheveux noirs* van Marguerite Duras.

► Hans Teerds, naar *Manieren om naar huis terug te keren* van Alejandro Zambra.

Unieke samenwerking tussen schrijvers en architecten

Dwalen door fictieve gebouwen

Het tijdschrift *DW B* leidt ons binnen in vijftig fictieve gebouwen, verbeeld door schrijvers en architecten. Een intrigerende excursie.

DIRK LEYMAN

Architectuur en literatuur: ze komen te zelden in elkaars territoriale wateren. Of je moet Georges Perec heten. Hij schreef in 1976 met *Het leven, een gebruiksaanwijzing* een tomeloze roman over een Parijs' appartementsgebouw aan de fictieve rue Simon Crubellier II, waarin hij de verhalen van de bewoners ordende volgens het principe van de paardensprong in het schaakspel. En de Zwitserse schrijver Max Frisch had in Zürich zelfs een architectenbureau, tot het schrijven de overhand nam.

Essayïstiek van hoog niveau over de raakpunten tussen literatuur en gebouwen is ook al schaars. Het literaire tijdschrift *DW B* vult nu een lacune in, met

een uitstekende special over vijftig fictieve gebouwen uit de wereldliteratuur.

Schrijver Christophe Van Gerrewey, een bevlogen essayist maar sinds kort ook doctor in de architectuur, stelde het nummer met bijzondere zorg samen. Hij trok vijftig auteurs aan de mouw om 'één plek, een verhaal of een gedicht te beschrijven in een tekst van maximaal 450 woorden'. Hoe verbeelden zij zich bijvoorbeeld het kantoor van Bartleby, het behouden huis van Willem Frederik Hermans, het huis Usher van Edgar Allan Poe, *Het kaarthuis* van Mark G. Danielewski of de ondergrondse van Dostoevski?

Van klein naar groot

'Te vaak wordt een plaats of gebouw in de literatuur weggezet 'als functioneel decor' of 'naar een onbewuste dimensie van de leeservaring verplaatst', vindt Van Gerrewey, hoewel ze doorslaggevend kunnen zijn voor de sfeer of de afloop.

Zo vraagt Nikolaj de Meulder zich af hoe het huis van *Le Petit Prince* er uit zou zien. De planeet waar de kleine prins vandaan komt (asteroïde B 612) is nauwelijks groter dan een huis. Saint-Exupéry bedenkt: 'Als je tegen grote mensen zegt: "Ik heb een mooi huis gezien met roze stenen, geraniums voor de ramen en met duiven op het dak", dan kunnen ze zich dat niet voorstellen. Je moet hen zeggen: "Ik heb een huis gezien van honderdduizend frank. Dan roepen ze uit: "Wat is het mooi!"

Hoe benauwend is de 'kraamkliniek' in Jeroen Brouwers' *Joris Ockeloen en het wachten*? En hoe belandt Pluk in de Petteflet, in het beroemde verhaal van Annie M.G. Schmidt? Daniël Flowers' 'Van duif Dollie krijgt hij een tip. In een duizelingwekkend hoge flat in de buurt, de Petteflet, is een torenkamerje vrij. En zo krijgt Pluk zomaar een huis! En wat voor één! Helemaal rond met ramen aan alle kanten.' Flowers noteert dat het avontuur van Pluk in de grotenmenswereld gewoon kraken zou heten.

Van Gerrewey stuurde de ingezamelde teksten vervolgens op naar een architect of kunstenaar, die het fictieve gebouw op zijn beurt verbeeldde en tekende. Het traject tussen de vijftig fictieve gebouwen ordende hij van klein naar groot: 'Het begint in één kleine kamer en het eindigt bij het grootst denkbare gebouw: de oneindigheid', in dit geval van *De kamer* van Marguerite Duras, tot 'een brok oneindigheid' in de roman *De kelder en de levenden* van Simon Vestdijk.

Mooie bijlichting

Van Gerrewey zelf brengt het kantoor van Bartleby, de systematisch nee zeggende held van Herman Melville in het korte verhaal *Bartleby the Scrivener*, in kaart: 'Het lege hart van een met kopieerwerk doortrokken wereld.' Van het huis Baendia van García Márquez tot de bibliotheek van Umberto Eco, het is een ware staalkaart van de wereldliteratuur die voorbij de feitelijke teksten van onder meer David Nolens, Ate Jongstra, Daniël Flowers, Ger Groot, Marka Barnas of Joris Gerits.

Soms puntig, dan weer iets te hermetisch. Maar meestal zijn het mooie bijlichtingen van de gekozen literaire plek, in een strakke zwart-witvoering met maximaal effect. Deze fictieve gebouwen, 'vijftig dubbel geleide wandelingen door nog onbetreden ruimtes', voeden volop de verbeelding. Alsof ze zo uit de 3D-printer kunnen rollen.

Met zijn jaarlijkse special bevestigt *DW B* zijn reputatie van scherpzinnig literair tijdschrift dat ons aan het denken zet.

DW B 159/5, special editie 3, uitgeverij MER Paper Kunsthal, 29,50 euro (met poster), ook als gewoon nummer.

